

## บทคัดย่อ

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลสูงของไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 240 ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจที่จะวินิจฉัยคดีโดยพิจารณาคำฟ้อง อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ เอกสารและหลักฐานทั้งปวงในสำนวนความซึ่งศาลชั้นต้นส่งมา และตาม มาตรา 240 (2) ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ยังไม่เป็นที่พอใจในการพิจารณาฟ้องอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ และพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวน ให้ศาลมีอำนาจกำหนดประเด็นทำการสืบพยานที่สืบมาแล้วหรือพยานที่เห็นสมควรสืบต่อไปได้ ส่วนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลฎีกานั้น ศาลฎีกามีอำนาจเช่นเดียวกับศาลอุทธรณ์ จากบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ได้มีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ท่านได้ให้ความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การพิจารณาคดีในศาลสูงของไทย เป็นการพิจารณาใหม่ส่วนหนึ่งต่างหากจากการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นเพราะศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีอำนาจ กำหนดประเด็นทำการสืบพยานที่สืบมาแล้ว หรือที่เห็นสมควรสืบต่อไปได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลสูง ของไทยทำหน้าที่เพียงแต่ตรวจสอบการกระทำของศาลชั้นต้นเท่านั้น และเข้าใจไปว่าการพิจารณา ของ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาเป็นการพิจารณาอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นการเข้าใจ ที่ไม่ถูกต้อง โดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลสูงจะอาศัยเพียงแต่คำฟ้อง คำให้การ เอกสารพยานหลักฐานจากรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้น มิได้ให้คู่ความในคดีมี ส่วนร่วมในการพิจารณาเลย นอกจากนี้ ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ศาลสูงจะวินิจฉัยจาก บันทึกรายการของพยานบุคคลซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะความสามารถในการจดจำของพยาน บุคคล และความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล ย่อมไม่สามารถวินิจฉัยได้โดยปราศจากการสัมผัสตัว พยานบุคคลโดยตรง ดังนั้น การวินิจฉัยคดีที่กระทำกันอยู่จึงไม่สอดคล้องกับหลักตรรกศาสตร์ และศาสตร์ใดๆ เลย กรณีจึงยังไม่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความยุติธรรมที่ดีและมีประสิทธิภาพ

วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษา รูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลสูง รูปแบบ การตรวจสอบคำพิพากษา หลักการรับฟังพยานหลักฐานของไทย โดยเปรียบเทียบกับระบบ กฎหมายคอมมอนลอว์และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาปัญหาว่าศาล สูงของไทยควรมีบทบาท รูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาลักษณะใดเพื่อให้ประชาชนมีความ เชื่อมั่นศรัทธา และสามารถอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

ผลจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนิน กระบวนการพิจารณาของศาลสูงที่สำคัญได้แก่ การจัดรูปแบบของชั้นศาล รูปแบบการดำเนินกระบวนการ พิจารณาด้วยวาจาและด้วยลายลักษณ์อักษรหรือเอกสาร การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล

ขั้นต้น โดยเฉพาะการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้น หากเป็นไปได้โดยรัดกุม รอบคอบ และ มีการบริหารจัดการที่ดีตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญหากคดีขึ้นสู่ศาลสูงต่อไป ดังนั้น ในเบื้องต้น ควรจะปรับปรุงกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่สำคัญ โดยเริ่มตั้งแต่ การชี้แจงสถานะ ระบบบันทึกคำพยาน และบทบาทของศาลและคู่ความในการค้นหาข้อเท็จจริง เมื่อมีระบบการ พิจารณาในศาลชั้นต้นที่รัดกุมและรอบคอบแล้ว การจะปรับปรุงการดำเนินกระบวนการพิจารณาใน ศาลสูงก็จะง่ายขึ้น โดยให้ศาลอุทธรณ์มีการนั่งพิจารณาหรือสืบพยานในกรณีที่ต้องพิจารณาใน ปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งจะทำให้คู่ความยอมรับในคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มากขึ้น และส่งผลดี ต่อการพิจารณาในศาลฎีกาต่อไป จนในที่สุดอาจทำให้ไม่มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงขึ้นสู่ศาล ฎีกาอีก ซึ่งจะทำให้ศาลฎีกาของไทยมีบทบาทเช่นเดียวกับศาลฎีกาของนานาประเทศต่อไป